

МИНИСТАРСТВУ ПРАВДЕ

У Београду, 2. јула 2019. године

ПРЕДМЕТ: Коментари Удружења грађана за борбу против трговине људима и свих облика родно-заснованог насиља Атина на нову верзију радног текста нацрта Националне стратегије за остваривање права жртава и сведока кривичних дела за период 2019-2025. године и радни текст нацрта Акционог плана за прве три године спровођења Стратегије

Поштоване колегинице и колеге, у продужетку се налазе посебни и општи коментари нашег Удружења на радни текст нацрта Стратегије. Посебни коментари, њих укупно 17 следе

1. 3.1. *Адресати Стратегије - „Жртва је физичко лице које је претрпело штету, укључујући физичку, психичку или емоционалну штету или економски губитак који је непосредно проузрокован кривичним делом, као и чланови породице лица чија је смрт непосредно проузрокована кривичним делом и који су претрпели штету као последицу смрти тог лица, односно непосредне жртве”.* Стр. 7

Како се онда дефинише потенцијална жртва, то недостаје? Ми често оперишемо термином потенцијална или претпостављена жртва трговине људима, оне такође имају одређена права из свог статуса, а тај статус се мора дефинисати.

Друго, да ли жртвама треба сматрати чланове породице лица код којег рецимо није наступила смрт као последица кривичног дела, али јесте трајно оштећење, инвалидитет и сл. што може директно да утиче и на друге чланове породице?

2. 3.1. *Адресати Стратегије „Лица која су зависна од непосредне жртве“.* Стр. 8
У ком смислу зависна? Физички, финансијски? Ово би требало прецизније формулисати.
3. 2.1.2. *Службе подршке жртвама и сведоцима кривичних дела при вишим судовима - Партнерским ОЦД“* Стр. 13
Ко су партнерске ОЦД, из којих домена? Лиценциране или све, у партнерству са ким? Ово треба прецизно одредити.
4. 2.3. *Службе подршке жртвама и сведоцима кривичних дела у оквиру организација цивилног друштва - услуга* Стр. 14

Овај део није до краја јасан, на почетку се препознаје улога ОЦД-а у пружању подршке, па се потом говори да се радило о пројектним ангажовањима, док се након тога говори да треба тек да се испуне критеријуми и сл.

5. *IV 1. Принципи и основни кораци на којима се заснива успостављање Националне мреже служби подршке жртвама и сведоцима кривичних дела - мапирање постојећих пружалаца/служби и доступних услуга; формирање јединствене и лако доступне базе података о пружаоцима и врстама услуга; Стр. 18*

Ко ово треба да ради, Национална мрежа, Координационо тело или неко трећи? Није јасно до краја из приложеног.

6. *Будући да први контакт жртве са надлежним државним органима, по правилу, није контакт са лицима запосленим у некој од служби подршке, у процесу спровођења Стратегије биће успостављен ефикасан механизам који ће омогућити унапред трасиран и стандардизован процес од момента првог контакта жртве са државним органима, па све до пружања неопходних видова примарне, и уколико се покаже потребним, секундарне, односно специјализоване подршке и помоћи. Стр. 22*

Да ли ово значи трасиран процес од свих органа (здравство, школство, јавна управа итд.) до контакт тачака? Ако да, да ли је то исувише компликован процес да се трасира у трогодишњем Акционом плану? Зашто се поново изостављају ОЦД, кад и оне могу често да буду у првом контакту са жртвом?

7. *Иста страна 22*

Горе је било емотивна подршка, сад је емоционална штета, одредити се?

8. *Личне карактеристике жртве Стр. 22*

Мишљења смо да је у ове сврхе много важнија и кориснија процена актуелних психолошких тешкоћа која жртва има као последицу претрпљеног кривичног дела, него личне карактеристике (што би подразумевало психолошки профил особе генерално и пре претрпљеног насиља). Могуће да су аутори на то и мислили, само би требало јасније се одредити у документу.

9. *Ажурно вођење евиденције о сваком појединачном случају, Стр. 22*

Било би добро додати и да жртва има могућност да се определи да иста особа из службе за подршку са којом је прво имала контакт (на пример у оквиру тужилаштва), је прати током целог поступка (и у фази судског поступка), како би се допринело стабилности жртве и умањила потенцијална ревиктимизација (за добар контакт и квалитетну емотивну подршку неопходно је дељење стресног/трауматског искуства које жртва носи, бар у некој мери; уколико је са једном особом успоставила однос поверења и поделила поменуто искуства, па онда у следећем кораку поступка усмеравамо жртву на нову особу са којом треба исто да прође, тражимо од ње да више пута пролази кроз осетљива и болна искуства).

10. *Континуирано вођење и ажурирање базе свих релевантних података о доступним службама и услугама подршке и помоћи жртвама и сведоцима, као и континуирано обезбеђивање информативних материјала за жртве. Страна 23*

Нигде се не спомиње подршка жртвама у другим поступцима у којима особа учествује, тј ако се особа појављује у другим поступцима и својствима нема исте могућности односно препуштена је

сама себи. Треба да постоји систем подршке који је свеобухватан и усмерен на особу не на поступке, јер иста особа учествује у свим поступцима.

11. Заштита права на приватност жртве Стр. 29

Од пресудног значаја за опоравак и безбедност жртве јесте медијско извештавање и санкције како за „дурење информација“ тако и за кршење овог права. УГ Атина прилаже уз ово писмо Анекс 1 иницијативу коју је поднела Министарству унутрашњих послова, Посебној Радној групи за спровођење и праћење Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом, 2017-2022

12. Јачању механизма одговорности за цурење информација о личним подацима жртава стр. 29

Додала бисмо и стандардизовање процедуре у ситуацијама промена имена жртава – како да судије утврде идентитет, а да не изрекну наглас ново име жртве пред окривљеним. Како су нас адвокати кривичари информисали, за сада је ово део слободе одлучивања судија, па смо имали искуства да пред окривљенима наглас изговоре промењено име и промењено место пребивања жртве.

13. 8.2. Друге нарочито рањиве категорије жртава – Бројни фактори стр. 31

Додати: етничка или верска припадност, као и избеглички или мигрантски статус.

14. Подизање свести жртава кривичних дела о правима која им припадају у кривичном поступку и доступним услугама подршке страна 33

Шта ово значи, ово није информисање већ континуирани рад са жртвама? Ко је задужен за подизање те свести, кад се ради о жртва различитих врста криминалитета?

15. Успостављање позивног центра за информисање жртава; Стр. 34

Мишљења смо да је за велики број жртава важно да информације иду ка њима, уместо да се очекује да имају иницијативу да их потраже (на пример да претражују интернет). Могао би да се дефинише као један од задатака особа које су контакт тачке за информисање у полицији да је њихов задатак да доставе информације особама које је полиција препознала као жртве (уместо да седе у некој соби или за неким пултом чекајући да жртве дођу да потраже њих).

16. Осмислити и спровести свеобухватне и циљане кампање информисања и јачања свести Стр. 35

Ово кошта, одакле средства? Да није преамбициозно?

17. За потребе координације, праћења и унапређења мреже, у року од 30 дана од доношења Стратегије биће основано Координационо тело за подршку жртвама и сведоцима (у даљем тексту: Координационо тело), као повремено радно тело Владе. Координационо тело има 11 чланова и 11 заменика чланова...

Зашто је овај број фиксиран и ограничен? Министарства могу да се мењају, а ОЦД које имају праксу и искуство не могу да приступе ако су прекобројне?

Што се тиче општих коментари УГ Атина, имамо их пет:

1. Текст Стратегије је кохерентан и општи, како и треба да изгледа стратешки текст, јасно је написан; жртве трговине људима су препознате, као и ОЦД које пружају подршку (иако не до краја адекватно); предвиђен је и механизам за њихово финансирање од стране државе, и то је за похвалу (ово је напредак у односу на неке претходне стратешке документе). Биће заправо врло занимљиво видети како су ове опште

ствари преточене у конкретне активности у Акционом плану. Стратегија у доброј мери одражава ЕУ Директиву на коју се позива и са којом морамо да се ускладимо.

2. Чини се да је, сходно самом слову Стратегије, она превише амбициозно замишљена, све што се у њој налази треба конкретизовати у два трогодишња Акциона плана који, ако би се остварили, добили бисмо идеално стање: жртве су у потпуности заштићене и остварена су им права, све су информисане, сви који треба, обучени су за им пружају подршку, сви су добро координирани... Можда треба размишљати о дугорочијем плану. У области заштите жртва трговине људима, јако је било фрустрирајућа та немогућност да се заврши и четвртина планираног.

3. Чини се да стратегија и даље не сагледава у потпуности жртву, односно њен положај, и да је писана из перспективе услуге и пружаоца услуга, а не жртве и њених потреба (проблеми: шта кад жртва учествује у више поступака, како осигурати да је у контакту стално са једном истом особом за подршку, итд.).

4. Није до краја јасна улога организација цивилног друштва. Оне у овој стратегији јесу наведене, али нигде се не помињу оне које су лиценциране, која ће тачно бити улога специјализованих организација у успостављању Националне мреже (у смислу обуке, подршке), како ће се искористити досадашња искуства ОЦД у креирању овог новог система, или ће се он конституисати потпуно независно од праксе коју ОЦД у овој области развијају већ дуги низ година...

5. Неке термилошке одреднице би требало појаснити или додатно дефинисати, да се не би остале недоумице или различита тумачења: на пример, шта је потенцијална/претпостављена жртва (тога нема а предоминантно је у области заштите жртава трговине људима), или које су то партнерске ОЦД (лиценциране, специјализоване, заинтересоване или све?), и сл.

Тим УГ Атина у јулу 201. године